

Aleksa Šušulić

Da cvet sklije spet

Zakoni niso bili kruti, bili so trdni, kot kremen, iz katerega so delali rezila in osti. V vsej dolini zanju ni bilo več mesta, kamor bi se lahko zatekla. Sam-ki-gre in Lepostasa ne sodita več med ljudi, Sam-ki-gre je oskrnil nedotakljivi kraj.

Neka otožnost se je iskrla v očeh vsega plemena, ko ju je prišlo pospremit na rob ozemlja, otožnost ločitve. In vendar si je ljudstvo oddahnilo kot eden, ko sta končno obrnila hrbet in se odpravila v strupeno območje. Naj še tako boli, pravici, ali vsaj pravilom, mora biti zadoščeno.

Ničesar nista smela vzeti s sabo, le Sam-ki-gre je tiščal v roki lok s puščicami, ki ju bo branil zveri. Najprej so jima odvzeli Rožo, ki jo je Sam-ki-gre našel na prepovedanem področju, nato sta ostala brez mesta v plemenskem sestavu, brez domovanja, brez družine in brez čisto vsega, kar si pridobiš z rojstvom. Naposled jima je ostalo le tisto, kar imaš pred rojstvom, kar raste in zori v materinih prsih skupaj s tabo: njuni imeni. S tem sta odšla na novo pot.

Lepostasa je bila čudovito pogumna za svojih petnajst pomladi. Lahko bi mu obrnila hrbet, ostala s plemenom. A ne. S svojim moškim bo prenesla vse, si je govorila. Ravnanje plemena je sicer razumela in uklonila se je strogim pravilom, toda ostala je svojemu moškemu ob strani. Sam-ki-gre pa je imel v srcu uporništvu. To, kar je storil, zanj ni bilo narobe. Ne, po njegovem so se motili drugi, motila so se okostenela pravila, vse te prepovedi in prisile so bile ena sama gmota zmot. Bil je malodane ponosen, da so ga izgnali zaradi kršitve zapovedi. Osramočenega bi se počutil, ko bi moral pobegniti spričo kake svoje šibkosti ali strahopetnosti, tako pa se je čutil kvečjemu še močnejšega, zrelejšega kot prej. Zato si je tudi privoščil še zadnjo drznost, drznost, ki bi ga bila utegnila stati draže od samega izobčenja.

Potem ko bosta njuna obrisa docela izginila za obzorom, bodo v taboru z vsem obredjem zakurili kres in ob neizrekljivih psovkah bo Roža končala v plamenih. Nikoli prej je niso videli, najbrž je ne bodo nikoli poslej. Zle Rože so bile takšna redkost, da jih je večina ljudi poznala le iz pripovedovanj in tabujev. Rasle so samo na nedotakljivih krajih. Vendar tak način izražanja ni popolnoma ustrezal resnici. Niso rasle v pravem smislu besede, kakor rastejo drugi cvetovi. Zle Rože so se imenovale tako le po podobnosti, zakaj sestavljali so jih lističi, nešteto lističev. Njihovo pravo ime

pa so poznali samo čarovniki, ki so že opravili drugo maziljenje.

Zdaj, ko sta že globoko zakoračila v tuja področja in ju iz naselja ni bilo več videti, je iz nedrja potegnil to, kar je ves čas skrival pred soplemenjaki. V njegovi dlani je v tisoč odtenkih zažarel mavrični list Rože. Lepostasine oči, ki Rože prej niso videle, so se prvi hip prestrašile spričo predrznosti njegovega dejanja, takoj zatem pa so se razširile v očaranosti.

"No?" je rekel zmagoslavno. "Nisem imel prav?"

"Takšni so bili?" je zajecjlala kot vkopana.

"In to je le eden."

"Torej vse skupaj le ni pravljica! Česa tako veličastnega v življenju nisem videla! So tako velika bitja vendarle obstajala?!"

"Cela krdela so jih bila, eden je bil lepši od drugega, ravnica je bučala in valovala od njihovih hrbtov kakor razburkano morje. Mar ne bi bila škoda, da ostane od takšne lepote le dim na pogorišču?"

Molče sta zrla v čudoviti listič. Sam-ki-gre ga je spet spravil v nedrje. Naprej sta krenila z nekakšno novo polnostjo v duši. Nekaj večjega od sebe sta nosila za popotnico, nečemu bogatemu sta služila od tega trenutka.

Še tedaj, ko sta si že našla varno in toplo bivališče v skriti votlini, še tedaj, ko je Lepostasa povila Samemu-ki-gre prvega otroka, drobno deklico, mu Roža ni dala miru. Kdaj pa kdaj je iz neder privlekel nacefrani list in ga ogledoval. Z zamaknjenim občudovanjem pa se mu je v dušo tihotapila tudi boleča zavest, da list, odtrgan od Rože, naglo propada in da kmalu ne bo od njega ostalo čisto nič.

"Poglej si te barve!" je vzklikal in oba sta vedela, da pred očmi nima zamaščenega oguljenega lističa, ki ga je držal v roki, temveč prvotni, še živi in čvrsti spomin na Rožo. "Poglej si to obliko! Mar ni čarobna? Mar smeva dopustiti, da takole počasi obledi še zadnja sled čudovite Rože?"

Lepostasa je bila njegovih samogovorov že vajena. Dokler ni nekoč ob reki, kamor je hodila po vodo, odkrila ležišča okre. Tedaj je nosila že drugega otroka. Tisti dan je namesto vode prinesla v skledici rdečkastorumenega barvila in rekla: "Neprestano ponavljaš, da nimava pravice dovoliti, da izgine za Rožo vsakršna sled."

Sam-ki-gre jo je objel, nato je vzel v naročje še deklico in skupaj so se zasukali v krogu, in od njihovega radostnega smeha je še dolgo odmevalo po votlini.

Naslednjega dne je Sam-ki-gre namešal barv in počenil pred najbolj pokončno steno v jami. Okrog in okrog je razpostavil bakle, nato je vzel list iz nedrja in ga razprostrl predse na tla. Pomočil je kazalec in sredinec v barvilo, še enkrat pogledal na list in potegnil prvo črto po goli steni. To bo lok hrbtenice, si je govoril polglasno in primerjal predlogo na listu. To bodo parklji, je nadaljeval in spet poškilil, ali je prav naslikal. In tole biclji, in kolena. In poraščene bizonove prsi in grlina. In nozdrvi. In jezni pogled v očeh. In nasršeno čelo. In tole rogovi. In njegov mišičnati hrbet. In tole bo rep. In plodno spolovilo. In morda čisto na koncu še strelica, ostra, smrtna strelica, točno v sočno rdečo okro srca.

Odgovor

Mladenič se je vzpel v hrib in obstal pred pošastjo, ki je branila vstopiti v Tebe. Sfinga je kipela pod nebo, kakor da ni živo bitje, temveč konica teh mogočnih pobočij. Njena ženska glava se je rogala na levjem trupu, orlovska krila so ji trepetala ob bokih in kačji rep je smrtonosno švilgal tja in sem. Pokukal je mimo odurnega bitja in daleč spodaj, kjer so se belila pročelja Teb, videl človeško silhueto.

"Veš, kaj te čaka, če hočeš mimo, *človek*," se je režala pošast.

"Vem," je odvrnil mladenič. "Razvozlati moram uganko."

"Veš pa tudi, kaj te čaka, če odgovoriš napak," je siknila. Griva ji je šumela, ko je Boreas butal ob pečine. "Raztrgam te na kosce."

"Tudi to vem."

"Katero bitje ima zjutraj štiri noge, opoldne dve in zvečer tri, in je najšibkejše takrat, ko jih ima največ?"

Mladenič je potipal za držajem spathe, da jo potegne iz nožnice, če ne odgovori prav, in stopil bliže. Pri tem se mu je hlamida razprla in Sfinga je uzrla njegova stopala. Opahnil ga je njen zgroženi zadah:

"Ti si... te imenujejo Razklanonogi?"

Ni utegnil odgovoriti. Pošast je z grozljivim krikom, ki je širil kri v žilah, strmoglavila v brezno in se raztreščila na koščke, ti pa so se spremenili v modrase in se kot blisk porazgubili med skalovjem.

Spustil se je proti mestu in kmalu prispel do drobne postave, ki jo je razločil poprej: slep, razkuštran starček.

"Kdo si," je vprašal slepec, ko ga je zaslišal, "ki ti je uspelo odgnati božjo kazen z gore in ki so ti koraki dvakrat podvojeni?"

"Ime mi je Ojdip," je odvrnil. "Odkod pa veš, da... "

"Ojdip? To pomeni *nabreklih stopal*?" ga je prekinil starec.

"Da. Kot dečku so mi prebodli stopala."

"Tako sem si mislil. In napovedano ti je bilo, da boš v dobri veri, nevede, očeta umoril in mater oskrnil."

Je slepi starec videl? se je čudil Ojdip. Prerok pa je nadaljeval:

"Govorili bodo, da se je Sfinga ubila zato, ker si uganko rešil."

"Nisem je rešil. Zakaj se je?"

"Ker je odgovor vseeno dobila. Sprevidela je, da si ti odgovor, ki ga je čakala, odgovor, celo od nje same strahotnejši. Otrok si imel razcepljena stopala, torej štiri noge. Mladenič hodiš po dveh."

"A na večer?" je dahnil mladenič, ki je nenadoma kazal mnogo zim.

"Prerokba se bo uresničila. In v obupu si boš prebodel oči. Pojdi zdaj. Tamle je obzidje Teb." Z vzhoda je zapihal hladni Eol in Ojdipa je oblila mrščavica. "Pojdi. Usoda nestrpnost čaka. In nemara tam nekje, pod belim zidovjem, zdaj še vitka šiba, ti že raste palica slepote."